

KRÚDY - FANTÁZIA

Török Tamás rádiókompozíciója — Kísérőzene: Hidas Frigyes — Rendezte: Török Tamás — Hungaroton, 1978

A Krúdy-életmű és Krúdy legnépszerűbb alakja ma is sokakat foglalkoztat: próbálják magyarázni, közelebb hozni, felidézni azt a sajátos világot, azt a sajátos hangulatot, ami csak a Krúdy-művekben van meg. Török Tamás, akiben gyermekkori emlékként él Krúdy alakja, egészen egyéni módon fogott hozzá e kétségtelenül nehéz feladathoz. Nehéz, mert a Krúdy-művek „ellenállnak annak, hogy eljuttassák őket: semmilyen más művészet nyelvén nem mondhatók el.”

Török Tamás szerint Huszárik Zoltán Szindbád-filmje az egyetlen eredményes kísérlet: „Huszárik Zoltán megtalálta az egyetlen módot: nem alkalmazta, hanem a képzelet közölte róla: nem Krúdyt akarta megváltoztatni, hanem a nézőt: nem Krúdyt alkalmazta filmre, hanem a nézőt alkalmazta Krúdyra.” Török Tamás is ilyen módszerrel dolgozott: nemcsak dramatizált, komponált: „zenét Krúdy-mondatokból.” (A Krúdy-Fantázia I. és 6. tétele.) „Eszembe jutott, hogy megcsinálhatnám a magyar filmtörténet legtávolabbi csillagának auditív parafrazisát, s benne egyet és mászt elmondhatnék még Krúdyról. A hangfantázia Krúdy képzeletre épüljön, arra, hogy Krúdy emberközpontú képzeletének legtöbbje hangzó képzet.”

A Krúdy-Fantázia magvát Krúdy Nagy kópé című műve képezi, amelynek hőse a negyvenéves Rezeda Kázmér, aki elérkezett élete utolsó kalandjához, az utolsó szerelemhez, Antóniához, aki egyesíti magában mindazokat a nőket, akik szerették és megcsalták az életben, s akiket Rezeda Kázmér szeretett. Megjelenik még a Nagy kópé két nevezetes szereplője Kisilonka Jácint, a züllött nőorvos, a csodadoktor, aki a lányoknak visszaadja ártatlanságukat, és Alvinczi Eduárd, a különömmilliomos, Rezeda úr barátja és pártfogója. A szerző kiemelte a regényből a legfontosabb mozzanatokat, és azokat dolgozta fel a Krúdy-Fantáziában.

Török Tamás nagyon jól választott: a Nagy kópében szinte minden hangeffektusokra épül, minden „hangzó képzet”, ami alkalmassá teszi az ilyen feldol-

gozásra: állandó szerepet játszik a zene és a szereplők többszölamúsága. Hidas Frigyes kísérőzenéje kiválóan érzékelteti a regénybeli hangulatot: úgy érezzük, mi is ott ülünk a Fácán vendéglőben, amikor felcsendül Piros Flórián muzsikája, halljuk az óbudai csodadoktort, amint ott ül a Virág-zug ódon házában és fuvalázik.

Rezeda Kázmér hangja mellett felhangzik az Arnyéké is — Latinovits Zoltán művészien formálja meg mindkettőt, érzékeltetve az állandó ellentétet közöttük. Antónia mellett ott az Álom — Rezeda Kázmér Álma, Kisilonka Jácint hangján pedig a Borospohár szólal meg, amely a csodadoktor örökös társa.

Török Tamás nem ragaszkodott a műhöz, és erre nem is volt szüksége, mert nem a Nagy kópét akarta lemezen megörökíteni, hanem a Krúdy-világról elmondani valami örökérvényűt, megfogni és visszaadni valami általánost a Krúdy-művekből, a közöset, ami mindegyikben benne van: megörökíteni azt a sajátos környezetet, az „álomvárossá lett Budapestet,” a Szigetet, a Tabánt, a Vizivárost, Budát; bevonni a hallgatót a kis budai vendéglőbe, hogy meghallgassa a Krúdy-hős — aki egyben mindig szakácsművész is — pincérel folytatott diskurzusát, érzékeltetni a női lélek megnyilvánulásait a kacagáson és sóhajokon, a hazugságokon és szerelmes sutlogásokon keresztül.

Meggyőződéssel mondhatjuk: a szerző elérte célját.

ART VALÉRIA

LATINOVITS ZOLTÁN